

# **<sup>H</sup>GÖREVSİZ MAHKEMECE VERİLEN İHTİYATİ TEDBİR KARARININ MENFAATİ İHLAL EDİLEN ÜÇÜNCÜ KİŞİ TARAFINDAN İTİRAZI DURUMUNDA AYNİ GÖREVSİZ MAHKEMECE KALDIRILIP KALDIRILAMAYACAĞI ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER**

**Levent BÖRÜ\***

## **ÖZET**

*İhtiyati tedbir kararına karşı itiraz, ihtiyati tedbir kararını veren mahkemeye yapılması gerekir. Esas hakkında dava açıldıktan sonra, itiraz hakkında, bu davaya bakan mahkemece karar verilir. Çalışmamızda ihtiyati tedbir kararına karşı davanın tarafı dışında menfaati ihlal edilen üçüncü kişi tarafından itirazın yapılması durumunda tedbir kararının kaldırılmasında görevsizlik kararını veren mahkemenin yetkin olup olmadığı incelenecektir.*

**Anahtar Kelimeler:** *İhtiyati tedbir, ihtiyati tedbir kararına itiraz, haksız ihtiyati tedbir, görevsiz mahkemece ihtiyati tedbirin kaldırılması.*

---

<sup>H</sup> Hakem denetiminden geçmiştir.

\* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Özel Hukuk) Medeni Usul-İcra ve İflas Hukuku Anabilim Dalı. E-posta: leventboru@hacettepe.edu.tr. ORCID: 0000-0003-3043-3467.

## GİRİŞ

Maddi hukuk talebinin ve gecikmesinde tehlike olan bir durumun yaklaşık ispat ölçüsünde ispat edilmesi şartıyla, gerektiğinde karşı tarafın hukuki dinlenilme hakkı ertelenerek, para alacağı dışında kalan taleplerin güvence altına alınmasına; istisnaen bütün taleplerin asıl dava için bağlayıcı olmayacak şekilde geçici olarak gerçekleştirilmesine yardım eden geçici hukuki korumaya ihtiyati tedbir denir<sup>1</sup>. Buna göre ihtiyati tedbir geçici nitelikte olup<sup>2</sup>, sadece kesin hukuki korumanın sonucuna kadar, bu sonucu etkisiz kılabilecek tehlikeleri önlemeyi amaçlar<sup>3</sup>. Dolayısıyla mahkeme, kural olarak asıl uyuşmazlığı çözecek nitelikte, esaslı çözer şekilde ihtiyati tedbir kararı veremez<sup>4</sup>.

Dava konusu mal üzerine mahkemece tedbir kararının konulmasından sonra görevsizlik kararı verilmesi durumunda mal üzerindeki tedbir kararı kendiliğinden kalkmaz ve tedbir devam eder<sup>5</sup>. Böyle bir durumda ihtiyati tedbir kararına karşı itiraz edilerek ihtiyati tedbirin kaldırılması mümkündür (m. 394). İhtiyati tedbir kararına karşı itiraz, ihtiyati tedbir kararını veren mahkemeye yapılması gerekir. Esas hakkında dava açıldıktan sonra, itiraz hakkında, bu davaya bakan mahkemece karar verilir (m. 394/2 son cümle). Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 394/2 hükmüne 7251 sayılı Kanunla eklenen bu hüküm madde gerekçesi ile birlikte

<sup>1</sup> Erişir, Evrim: Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri, İstanbul 2013, s. 137.

<sup>2</sup> İhtiyati tedbir bir geçici hukuki koruma tedbidir. Geçici hukuki koruma bir üst kavramdır. İhtiyati tedbirle birlikte ihtiyati haciz, yürütmenin durdurulması, tutuklama, muhafaza tedbiri ve benzeri kurumlar geçici hukuki koruma tedbirleri olarak adlandırılmaktadır. Bkz. Yılmaz, Ejder: Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, C.I-II, Ankara 2001, s. 32.

<sup>3</sup> Konuralp, Cengiz Serhat: İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler, İstanbul 2013, s. 8.

<sup>4</sup> Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel: Medeni Usul Hukuku, B.7, Ankara 2021, s. 610.

<sup>5</sup> Kuru, Baki/Aydın, Burak: Medeni Usul Hukuku El Kitabı, C.I-II, B.2, Ankara 2021, s. 159.

yorumlandığında itirazın esas hakkında dava açılıncaya kadar kararı veren mahkemeye, esas hakkındaki dava açıldıktan sonra ise mahkemeye yapılmasını öngörmüştür<sup>6</sup>. Kanun maddesindeki bu ifade şeklinden esasa ilişkin davanın açılmasından önce tedbire itiraz edilmiş olduğu durumlarda dahi itiraz hakkındaki kararın esasa bakan mahkemece verileceği ortaya çıkmaktadır; bu şekilde itirazın yapıldığı mahkeme ile itirazı karara bağlayacak mahkemelerin birbirinden farklı olması durumunda ihtiyati tedbire itiraz dosyasının, itirazın yapıldığı mahkeme tarafından Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20 hükmünün kıyasen uygulanması sebebiyle davanın esasını görece mahkemeye gönderilmesi gerekir<sup>7</sup>.

Bu noktadan hareket edildiğinde uygulamada tedbir kararına karşı hangi mahkemeye (görevsizlik kararını veren mahkemeye mi yoksa yeni görevli mahkemeye mi) itiraz edilmesi gerektiği hususunda tartışma bulunmaktadır. Bazı mahkemeler ihtiyati tedbir kararını verdikten sonra dosyadan el çektiklerini ve artık ihtiyati tedbirle ilgili her türlü kararın görevli mahkemece verilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Ancak bazı durumlarda aşağıda ayrıntısına değinileceği üzere<sup>8</sup> görevsizlik kararının verilmesinden sonra Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20'e göre görevsizlik kararının görevli mahkemeye gönderilmesinde ilgili taraflar başvuru yapmaktan kaçınmakta ve bu sebeple de görevsiz mahkemece verilmiş olan ihtiyati tedbir devam etmektedir<sup>9</sup>.

İşte ihtiyati tedbir kararına karşı özellikle davanın tarafı dışında menfaati ihlal edilen üçüncü kişi tarafından itirazın yapılması durumunda

---

<sup>6</sup> Budak, Ali Cem/Karaaslan, Varol: Medeni Usul Hukuku, B.5, İstanbul 2021, s. 370.

<sup>7</sup> Budak/Karaaslan s. 370.

<sup>8</sup> Bkz aşağıda III.

<sup>9</sup> Bununla birlikte doktrindeki bir görüşe göre ihtiyati tedbir yargılaması sonunda görevsizlik kararı verilirse dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesine karar verilmez, talebin usulden reddedilmesi ile yetinilir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20'de öngörülen gönderme usulü, davayı esas almıştır. Bkz Pekcanitez Usul: Medeni Usul Hukuku, C.III, Editörler: Pekcanitez, Hakan/Özekes, Muhammet/Akkan, Mine/Taş Korkmaz, Hülya, İstanbul 2017, Özekes s. 2471.

tedbir kararının kaldırılmasında görevsizlik kararını veren mahkemenin yetkin olup olmadığı hususu çalışmamızın konusudur.

## **I.İHTİYATİ TEDBİRDE GÖREVLİ MAHKEME**

İhtiyati tedbir dava açılmasından önce veya sonra istenebilir. Tedbir için mahkemeye başvurulması gerekir ve mahkemece bu talep haklı görülürse ihtiyati tedbir kararı verilir.

Dava açılmadan önce, ihtiyati tedbir, esas hakkındaki görevli mahkemeden talep edilir (m. 390/1). Mahkeme ihtiyati tedbir kararını verirse, tedbiri talep edence, ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde, esas hakkındaki davasını açmak zorundadır (m. 393/1, 397,1).

Dava açıldıktan sonra tedbir ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir (m. 390/1)<sup>10</sup>.

Davanın açılmasından sonra, davanın görüldüğü mahkemeden başka bir mahkemece, dava konusu uyuşmazlıkla ilgili olarak ihtiyati tedbir kararı verilemez; davanın görüldüğü mahkemeden farklı bir mahkemenin vermiş olduğu ihtiyati tedbir kararı da geçersizdir<sup>11</sup>. Buna karşın görevli olan mahkemece konulmuş ihtiyati tedbir kararı daha sonra aynı mahkeme tarafından görevsizlik kararı verilmesi durumunda görevsiz mahkeme kararı ile konulmuş olan ihtiyati tedbir devam eder<sup>12</sup>.

<sup>10</sup> İstinaf yargılaması aşamasında gerektiğinde bölge adliye mahkemesinden de ihtiyati tedbir talep edilebilir. Bkz Kuru/Aydın s. 1272 dn23, 1367-1368; Pekcanitez Usul-Özekes s. 2470.

<sup>11</sup> Kuru/Aydın s. 1272; “Davalı kooperatife kayyım tayini için açılan davanın derdest olduğu mahkemenin de bilgisinde olmasına rağmen, tedbir kararı verilerek işin esasının çözülmesi kanuna aykırı olduğundan geçersizdir. Kaldı ki, kayyım tayini için açılan dava da derdest bulunmaktadır. Bu itibarla mahkemece, açıklanan bu hususlar gözetilerek talebinin reddine karar vermek gerekirken, işin esasına girilerek karar verilmesi doğru görülmemiştir.” 11.YHD., 24.01.2005 T., 2004/15284 E., 2005/166 K. (Lexpera İçtihat Programı).

<sup>12</sup> Kuru/Aydın s. 159.

## II. İHTİYATİ TEDBİRİN İTİRAZ ÜZERİNE KALDIRILMASI

İhtiyati tedbir kararına karşı itiraz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 394'te hükme bağlanmıştır. İhtiyati tedbir kararına karşı taraf ve menfaati açıkça ihlal edilen üçüncü kişiler itiraz edebilir.

İhtiyati tedbir kararına özellikle karşı taraf dinlenilmeden verilmiş ise karşı taraf (davalı) bu tedbire itiraz edebilir.

İhtiyati tedbirin uygulanması sırasında karşı taraf hazır bulunuyorsa, tedbirin uygulanmasından itibaren; hazır bulunmuyorsa tedbirin uygulanmasına ilişkin tutanağın tebliğinden itibaren bir hafta içinde, ihtiyati tedbirin şartlarına, mahkemenin yetkisine ve teminata ilişkin olarak, kararı veren mahkemeye itiraz edebilir (m. 394/2).

İhtiyati tedbir kararının uygulanması sebebiyle menfaati açıkça ihlal edilen üçüncü kişiler de ihtiyati tedbiri öğrenmelerinden<sup>13</sup> itibaren bir hafta içinde ihtiyati tedbirin şartlarına ve teminata itiraz edebilirler (m. 394/3).

## III- GÖREVSİZ MAHKEMECE VERİLEN İHTİYATİ TEDBİR KARARININ MENFAATİ İHLAL EDİLEN ÜÇÜNCÜ KİŞİ TARAFINDAN İTİRAZI DURUMUNDA AYNI GÖREVSİZ MAHKEMECE KALDIRILIP DEĞERLENDİRMELER

Görevsiz mahkemece verilmiş olan ihtiyati tedbir kararının menfaati ihlal edilen üçüncü kişi tarafından itirazı durumunda tedbir kararını veren

---

<sup>13</sup> Doktrinde Öztekin haklı olarak burada bir haftalık sürenin ihtiyati tedbirin uygulanmasından değil, ihtiyati tedbirin öğrenilmesinden itibaren işlemeye başladığına dikkat çekmektedir ve bunun üçüncü kişi bakımından bazı sakıncaları olabileceğini belirtmektedir. Bu sebeple, yazar üçüncü kişinin itiraz süresini, ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını öğrenmesinden itibaren işletmeye başlatmanın daha yerinde olacağı görüşündedir. Bkz. Öztekin, Selçuk: Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki Geçici Hukuki Koruma Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Medeni Usul İcra ve İflas Hukukçular Toplantısı X, İzmir 2012, s.428-461, s. 447.

görevsiz mahkemece kaldırılıp kaldırılamayacağı hususu çalışma konumuzdur. Görevli mahkemece konulmuş ihtiyati tedbir kararı daha sonra aynı mahkeme tarafından görevsizlik kararı verilmesi durumunda görevsiz mahkeme kararı ile konulmuş olan ihtiyati tedbir devam eder<sup>14</sup>. Uygulamada ihtiyati tedbir kararını veren bazı mahkemeler görevsizlik kararı verdikten sonra ihtiyati tedbir kararının kaldırılması konusunda kendilerinin değil, görevli mahkemelerin yetkin olduğu konusunda kararlar vermektedirler. Ancak davanın taraflarının görevsizlik kararını tebliğe çıkartmadıkları zaman söz konusu davanın Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20 gereği görevli mahkemeye göndertilmesi de mümkün olmamaktadır. Böylece görevsiz mahkemede verilmiş olan ihtiyati tedbir devam etmektedir. Bu durumu şu şekilde açıklayabiliriz:

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20 hükmünün karşılığı yürürlükten kaldırılan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu m. 193'tür: *“Görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi üzerine davacının karşı tarafa görevli veya yetkili mahkemede tebligat yaptırmayı zorunludur. Her iki halde, karara karşı temyiz süresinin sona erdiği veya Yargıtay'ın onama kararının tebliğ edildiği tarihten başlayarak on gün içinde yeniden dilekçe verilmesi veya yeniden çağrı kağıdı tebliğ ettirilmesi gerekir.”* Yürürlükteki Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20'de ise görevsizlik veya yetkisizlik kararının tebligata çıkarılması yönünde tarafların bir talebi olması hususu hükme bağlanmamıştır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu m. 193'teki tebligata ilişkin düzenleme kaldırılmasına rağmen, uygulamada yine de Mahkemelerin çoğunluğunun bu tür kararlar için davanın taraflarının taleplerini aradıkları görülmektedir. Bunun sebebi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu m. 193'deki düzenlemenin yerine Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Savcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine dair Yönetmelik m. 216 hükmünün ikame edilmesidir: *“İlam ve suretlerin verilmesi, kesinleşme kaydı ile harçların tahsili”* üst

<sup>14</sup> Kuru/Aydın s. 159.

başlığı ile m. 216/1 hükmü şu şekildedir: “*Hakimin re’sen harekete geçtiği haller ile kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla taraflardan birinin talebi olmadıkça hüküm tebliğe çıkarılmaz. Taraflardan birinin talebi, halinde hükmün bir nüshası makbuz karşılığında talep eden tarafa verilir, bir nüshası da diğer tarafa tebliğe çıkarılır.*”

Uygulamada az yukarıda da belirtildiği üzere ihtiyati tedbir kararı veren mahkemece görevsizlik kararı verildikten sonra, görevsizlik kararının tebligata çıkarılması için taraflar talepte bulunmamaktadır; böylece Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20’e göre görevli mahkemeye göndertilmesi görevsizlik kararı taraflara tebligata çıkarılmadığı için mümkün olmamaktadır. Halbuki görevsiz mahkemece verilmiş ihtiyati tedbir kararı bulunmaktadır ve dava açıldıktan sonra mahkeme görevsizlik kararı verirse, ihtiyati tedbir kendiliğinden kalkmaz; ancak tanınan süre içinde dosya görevli mahkemeye gönderilmezse, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20 gereği dava açılmamış sayılacağı için sonucu davaya bağlı ihtiyati tedbir de kendiliğinden kalkacaktır<sup>15</sup>. O halde davanın taraflarınca görevsizlik kararının tebliğinin talep edilmesi durumunda, taraflardan birinin bu kararı görevli mahkemeye göndertilmesini sağlamaları yönünde talepte bulunmaları gerekmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20 anlamında davanın taraflarının görevsizlik kararının kendilerine tebligata çıkarılması noktasında taleplerinin olmamaları durumunda ihtiyati tedbir herhangi bir zaman sınırlaması olmaksızın korunmuş olacaktır. Halbuki ihtiyati tedbir geçici bir işlemdir ve taraflar için ağır sonuçları doğurabilme potansiyeline sahip olması sebebiyle süresi kısa tutulmalıdır<sup>16</sup>. Ayrıca ihtiyati tedbirler konusunda kanun koyucu diğer usul kurallarında olduğu gibi katı değildir ve konuyu esnek bir biçimde hakimın takdirine bırakma ihtiyacı duyulmuştur<sup>17</sup>.

<sup>15</sup> Görgün, Şanal/Börü, Levent/Kodakoğlu, Mehmet: Medeni Usul Hukuku, B.10, Ankara 2021, s. 729.

<sup>16</sup> Erişir s. 107 vd; Görgün/Börü/Kodakoğlu s. 729.

<sup>17</sup> Yılmaz, Ejder: Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanunyolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Kararı Verme Yetkisi, Prof.Dr.Ejder Yılmaz Makaleler (1973-2013), C.II, Ankara 2014, s.1797-1803, s. 1800.

Davanın taraflarınca görevsizlik kararının kendilerine tebligatın çıkarılması talebinde bulunmamaları ise Türk Medeni Kanunu m. 2 ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 29 hükümleri gereği dürüstlük kuralı ile de bağdaşmamaktadır. Hakkın kötüye kullanılmasını teşkil eden durumları ne Hukuk Muhakemeleri Kanunu ne Türk Medeni Kanunu korur<sup>18</sup>. Hakkın kötüye kullanılması yasağı kamu düzeni ile ilgili olup emredicidir<sup>19</sup>. Davanın tarafları dava ile hukuken korunması gereken haklarının yerine getirilmesi amacıyla makul süre içerisinde görevsizlik kararının kendilerine tebligata çıkarılmasını sağlayarak, görevli mahkemeye kararın göndertilmesini sağlamaları gerekmektedir. Zira, davanın taraflarına görevsizlik kararının tebliği ile birlikte taraflar için iki haftalık kesin süresi başlamakta bu süre içerisinde talep olmaması durumunda davanın açılmamış sayılması kararı ile birlikte ihtiyati tedbirin de kendiliğinden kalkması gerekmektedir (m. 20, 393/1, 397/1).

İşte bu noktada ihtiyati tedbir kararının uygulanması sebebiyle menfaati açıkça ihlal edilen üçüncü kişiler de ihtiyati tedbiri öğrenmelerinden itibaren bir hafta içinde ihtiyati tedbirin şartlarına ve teminata tedbir kararını veren görevsiz mahkemeye itirazda bulunarak, tedbirin kaldırılmasını talep edebilirler (m. 394,3). Zira ihtiyati tedbirden karşı tarafın dışında olan üçüncü kişiler de etkilenebilmekte ve zarar görebilmektedirler<sup>20</sup>. Hatta ihtiyati tedbirin uygulanmasından üçüncü kişilerin etkilenmesi ve zarar görmesi çok sık rastlanan bir durumdur<sup>21</sup>. Örneğin, üçüncü kişi tedbir kararının uygulanacağı bazı malların kendi malı olduğunu ileri sürerek itiraz edebilir<sup>22</sup>. Başka bir örneğe göre, tedbir kararı ile belli bir taşınmaz üzerinde

<sup>18</sup> Arslan, Ramazan: Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, Ankara 1989, s. 31-35; Akyol, Şener: Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, İstanbul 2006, s. 21 vd.

<sup>19</sup> Akyol s. 25.

<sup>20</sup> Görgün/Börü/Kodakoğlu s. 731.

<sup>21</sup> Yılmaz, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.IV, Ankara 2021, s. 5312; Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim/Erdoğan, Ersin: Medeni Usul Hukuku, B.4, Ankara 2021, s. 713.

<sup>22</sup> Öztekin s. 447; Muşul'a göre devir yasağı (ferağdan men) şerhinin varlığına rağmen



geçit irtifakı olan üçüncü kişinin menfaati ihlale (zarara) uğrayabilir<sup>23</sup>. Yine üçüncü kişi, mahkemenin tedbir kararı vermek için gösterilmesini talep ettiği teminat konusunda, özellikle bu teminatın kendisine verilebilecek zararı karşılamaya yeterli olmadığı itirazında bulunabilir<sup>24</sup>.

Lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın, ihtiyati tedbir talebinde bulunduğu anda haksız olduğu anlaşılabilir ve bu haksız ihtiyati tedbir sonucunda karşı taraf veya üçüncü kişi bir zarara uğramış olabilir. Lehine tedbir kararı verilen taraf, bu zararı tazminle yükümlüdür (m. 399/1). Haksız ihtiyati tedbirden kaynaklanan tazminat davası, aleyhine haksız olarak ihtiyati tedbir kararı alınan kişi veya temel hukuki ilişkiye yabancı olan ancak bu ihtiyati tedbirden zarar gören üçüncü kişi tarafından haksız ihtiyati tedbir kararı aldırın kişi aleyhine açılır. Üçüncü kişi, hiç ilgisinin olmadığı bir mahkeme kararından olumsuz yönde etkilenirse bu kişinin zararının karşılanması hukuk kurallarının ve hakkaniyetin gereği olduğu için davanın tarafı olabilecektir<sup>25</sup>.

Haksız ihtiyati tedbirden kaynaklanan zararın önüne geçilebilmesi amacıyla teminat karşılığı tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılması da Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 395'e göre mümkündür. Buna göre, aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen veya hakkında bu tedbir kararı uygulanan kişi, mahkemece kabul edilecek teminatı gösterirse, mahkeme duruma göre tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılmasına da karar verebilir.

Yargıtay'ın bazı kararlarında görevsiz mahkemece verilmiş olan ihtiyati tedbir kararına itiraz edilmesi durumunda tedbirin kaldırılmasında

---

taşınmaz mülkiyetinin üçüncü kişiye devri hukuken mümkün ve geçerlidir. İhtiyati tedbire rağmen taşınmazın devredilmesi durumunda da yine taşınmazla ilgili üçünü kişilerin menfaati ihlal edilmiş olacaktır. Bkz Muşul, Timuçin: Medeni Usul Hukuku, B.3, Ankara 2012, s. 609.

<sup>23</sup> Atalı/Ermenek/Erdoğan s. 713.

<sup>24</sup> Umar, Bilge: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, B.2, Ankara 2014, s. 1155.

<sup>25</sup> Korkmaz, Ramazan: Haksız İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Hacizden Kaynaklanan Tazminat Davası, İstanbul 2020, s. 302-304; Akil, Cenk: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Haksız İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılan Tazminat Davası, ABD 2013/3, s. 173-194, s. 188.

veya değiştirilmesinde de yine aynı görevsiz mahkemece karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir: “*HMK 390. maddesine göre ihtiyati tedbirin, dava açılmadan önce esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden: dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edileceği gözetildiğinde tedbir kararının görevsiz mahkemeden talep edildiği ve verildiği anlaşılmaktadır. Mahkemenin bu yoldaki belirlemesi doğrudur. Ancak ihtiyati tedbir görevsiz mahkemeden istenmiş ve verilmiş bulunduğu göre yine itiraz üzerine mahkemece görevsiz olduğu anlaşıldığına göre görevsizlik kararı verilmekle birlikte, görevsiz olarak verdiği ihtiyati tedbir kararının kaldırılmasına da karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmiş olması doğru değildir. Bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir.*”<sup>26</sup>

Doktrindeki bir görüşe<sup>27</sup> göre, davanın açıldığı mahkeme görevsiz olsa bile, ihtiyati tedbir kararına yapılan itirazı inceleyip karara bağlama yetkisi o görevsiz mahkemeye ait olmalıdır.

Kanaatimizce, görevsiz mahkemece verilmiş olan ihtiyati tedbir kararı davanın tarafları tarafından görevsizlik kararının tebligata çıkarılması sebebiyle görevli mahkemeye göndertilmesi sağlanamıyorsa bu durumda yine menfaati ihlal edilmiş olan üçüncü kişinin itirazı üzerine tedbir kararının kaldırılması konusunda da aynı görevsiz mahkeme yetkin olmalıdır.

Doktrindeki bazı görüşlere göre<sup>28</sup> ihtiyati tedbir kararının verilmesinin acele işlerden olması sebebiyle davaya bakan mahkeme hakiminin reddi teklif edilmiş olsa bile ihtiyati tedbir konusunda gerektiğinde reddi talep edilen hakimin karar verebilmesi gerekir. Nitekim hakimin reddi durumunda da hakimin dosyadan elini çekmesi gerekir ki bu durumda dahi reddedilen hakim ihtiyati tedbir konusunda karar vermesi beklenir.

<sup>26</sup> 4.YHD. 22.1.2013 T., 2012/13597 E. 2013/688 K; aynı yönde 4. YHD, 31.1.2013 T., 2012/13597 E., 2013/688 K. (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

<sup>27</sup> Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.IV, İstanbul 2001, s. 4350.

<sup>28</sup> Kuru s. 4323; Pekcanitez Usul- Özekes s. 2482.

Gerçekten de görevsizlik kararı veren mahkemenin dosyaya el atamayacağı sonucuna varmak ve bu mahkemenin ihtiyati tedbir konusunda karar veremeyeceğini ifade etmek en kolay çözüm yoludur; ancak böyle bir sonuca varılması, hak sahiplerinin gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi (m. 389) için ihtiyaç duydukları ihtiyati tedbir bakımından başvuracak merci bulamamalarına neden olacak ve burada usul kurallarından kaynaklanan kanun boşluğu telafisi imkansız hak kaybına yol açacaktır<sup>29</sup>. Oysa Devlet yargı işlevini üstlenmiştir ve yargı hakkından yararlanmak isteyen herkes için başvurabilecekleri mercileri ve hukuki olanakları onların yararlanmaları için hazır bulundurmakla yükümlüdür. Hukuk devleti ilkesi de bunu gerektirir<sup>30</sup>.

Özetle, görevsiz mahkemece verilmiş olan ihtiyati tedbir kararının kaldırılması veya değiştirilmesi hususu üçüncü kişinin menfaati sebebiyle Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 394/3'e göre aynı görevsiz mahkemece inceleme konusu yapılabilmelidir. Bunun en önemli gerekçelerinden birisi de taraflar arasındaki uyuşmazlığı en iyi bilen mahkemenin, bu konuda karar vermiş bulunan mahkeme olmasıdır<sup>31</sup>. Aksi durumda görevsiz mahkemece verilmiş tedbir devam edeceği için o mal üzerinde menfaati olan üçüncü kişinin menfaati zarara uğramaya devam edecektir.

## SONUÇ

İhtiyati tedbir en genel ifadeyle davacının açmış olduğu esasa ilişkin davayı kazanması durumunda davadan önce veya dava sırasındaki dava konusunu güvence altına almaya yarayan bir geçici hukuki korumadır.

Dava konusu mal üzerine mahkemece tedbir kararının konulmasından sonra mahkemece görevsizlik kararı verilmesi durumunda mal üzerindeki

---

<sup>29</sup> Yılmaz s. 1797-1803, s. 1802-1803.

<sup>30</sup> Yılmaz s. 1802-1803.

<sup>31</sup> Yılmaz s. 1803; Doktrindeki diğer bir görüşe göre ise olması gereken hukuk bakımından ihtiyati tedbir kararına itirazın kararı veren mahkeme tarafından değil aynı derecedeki başka bir hukuk mahkemesi tarafından incelenmesi daha yerinde olur. Bkz Budak/Karaaslan s. 370.

tedbir kararı kendiliğinden kalkmaz ve tedbir devam eder. Böyle bir durumda ihtiyati tedbir kararına karşı itiraz edilerek ihtiyati tedbirin kaldırılması mümkündür (m. 394). İhtiyati tedbir kararına karşı itiraz, ihtiyati tedbir kararını veren mahkemeye yapılması gerekir. Esas hakkında dava açıldıktan sonra, itiraz hakkında, bu davaya bakan mahkemece karar verilir (m. 394/2 son cümle).

Uygulamada tedbir kararına karşı hangi mahkemeye (görevsizlik kararını veren mahkemeye mi yoksa yeni görevli mahkemeye mi) itiraz edilmesi gerektiği hususunda tartışma bulunmaktadır. Bazı mahkemeler ihtiyati tedbir kararını verdikten sonra dosyadan el çektiklerini ve artık ihtiyati tedbirle ilgili her türlü kararın görevli mahkemece verilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Ancak ihtiyati tedbir kararı veren mahkemece görevsizlik kararı verildikten sonra, görevsizlik kararının tebligata çıkarılması için taraflar talepte bulunmamaktadır; böylece Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20'e göre görevli mahkemeye göndertilmesi görevsizlik kararı taraflara tebligata çıkarılmadığı için mümkün olmamaktadır. Halbuki görevsiz mahkemece verilmiş ihtiyati tedbir kararı bulunmaktadır ve dava açıldıktan sonra mahkeme görevsizlik kararı verirse, ihtiyati tedbir kendiliğinden kalkmaz; ancak tanınan süre içinde dosya görevli mahkemeye gönderilmezse, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 20 gereği dava açılmamış sayılacağı için sonucu davaya bağlı ihtiyati tedbir de kendiliğinden kalkacaktır. O halde davanın taraflarınca görevsizlik kararının tebliğinin talep edilmesi durumunda, taraflardan birinin bu kararı görevli mahkemeye göndertilmesini sağlamaları yönünde talepte bulunmaları gerekmektedir.

Kanaatimizce böyle bir durumda ihtiyati tedbir kararının uygulanması sebebiyle menfaati açıkça ihlal edilen üçüncü kişiler ihtiyati tedbiri öğrenmelerinden itibaren bir hafta içinde ihtiyati tedbirin şartlarına ve teminata tedbir kararını veren görevsiz mahkemeye itirazda bulunarak, tedbirin kaldırılmasını talep edebilirler (m. 394/3); çünkü ihtiyati tedbirden karşı tarafın dışında olan üçüncü kişiler de etkilenebilmekte ve zarar görebilmektedirler. Hatta ihtiyati tedbirin uygulanmasından üçüncü kişilerin etkilenebilmesi ve zarar görmesi çok sık rastlanan bir durumdur.

**KAYNAKÇA**

- AKİL, Cenk:** 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Haksız İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılan Tazminat Davası, ABD 2013/3, s. 173-194.
- AKYOL, Şener:** Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasası, B.2, İstanbul 2006.
- ATALI, Murat/ERMENEK, İbrahim/ ERDOĞAN, Ersin:** Medeni Usul Hukuku, B.4, Ankara 2021.
- ARSLAN, Ramazan:** Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, Ankara 1989.
- ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/ TAŞPINAR AYVAZ, Sema/ HANAĞASI, Emel:** Medeni Usul Hukuku, B.7, Ankara 2021.
- BUDAK, Ali Cem/ KARAASLAN, Varol:** Medeni Usul Hukuku, B.5, İstanbul 2021.
- ERİŞİR, Evrim:** Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri, İstanbul 2013.
- GÖRGÜN, Şanal/BÖRÜ, Levent/KODAKOĞLU, Mehmet:** Medeni Usul Hukuku, B.10, Ankara 2021.
- KONURALP, Cengiz Serhat:** İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler, İstanbul 2013.
- KORKMAZ, Ramazan:** Haksız İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Hacizden Kaynaklanan Tazminat Davası, İstanbul 2020.
- KURU, Baki:** Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.IV, İstanbul 2001.
- KURU, Baki/AYDIN, Burak:** Medeni Usul Hukuku El Kitabı, C.I-II, B.2, Ankara 2021.
- MUŞUL, Timuçin:** Medeni Usul Hukuku, B.3, Ankara 2012.
- ÖZTEK, Selçuk:** Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ndaki Geçici Hukuki Koruma Hükmünün Değerlendirilmesi, Medeni Usul İcra ve İflas Hukukçular Toplantısı X, İzmir 2012, s. 428-461.
- PEKCANİTEZ USUL:** Medeni Usul Hukuku, C.III, Editörler: Pekcanitez, Hakan/Özekes, Muhammet/Akkan, Mine/Taş Korkmaz, Hülya, İstanbul 2017 (Pekcanitez Usul-Yazar).
- UMAR, Bilge:** Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, B.2, Ankara 2014.
- YILMAZ, Ejder:** Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C.IV, Ankara 2021 (Şerh).
- YILMAZ, Ejder:** Geçici Hukuk Himaye Tedbirleri, C.I-II, Ankara 2001 (Tedbir).
- YILMAZ, Ejder:** Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanunyolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Kararı Verme Yetkisi, Prof.Dr.Ejder Yılmaz Makaleler (1973-2013), C.II, Ankara 2014, s. 1797-1803.

